

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ifj. dr. Petrik Ferenc ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Liszkai Katalin ügyvéd által képviselt alperes ellen közös vagyon megosztása iránt a Somogy Megyei Bíróságon 15.P.20.776/2007. számon folyamatban volt perében a Pécsi Ítéltábla 2008. április 24-én meghozott Pf.I.20.446/2007/9. számú jogerős ítélete ellen a felperes által 23. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem, valamint az alperes Pfv/9. sorszámú csatlakozó felülvizsgálati kérelme folytán - a 2009. január 14. napján megtartott tárgyalás alapján - meghozta az alábbi

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.446/2007/9. számú jogerős ítéletének felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit részben hatályon kívül helyezi: az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a felperes által az alperes részére fizetendő tőkemarasztalás összegét 75.623.000 forintra (Hetvenötmillió-hatszázhuszónháromezer) forintra emeli fel, a felperes által az alperes részére fizetendő együttes első- és másodfokú eljárási költség összegét 8.000.000 (Nyolcmillió) forintban állapítja meg. Ezt meghaladó részében a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg - 15 napon belül - az alperesnek 1.200.000 (Egymillió-kettőszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az ügynek a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából jelentős tényállása a következő:

Népszavazást követően a belügyminiszter előterjesztése folytán a Magyar Köztársaság Elnöke 1997. április 15-i hatállyal ...-ot önálló községgé nyilvánította. Határozata nem tartalmazott rendelkezést a belterületi határok kijelöléséről és a közös vagyon megosztásáról, a községek képviselői között a tárgyalások nem vezettek eredményre.

Erre tekintettel a felperes keresetében kérte a közigazgatási határ megállapítását, továbbá az általa auditált vagyonmérlegben szereplő közös vagyon megosztását.

A Somogy Megyei Bíróság P.21.085/2001/25. számú, a Legfelsőbb Bíróság 2004. január 15. napján meghozott Pf.I.26.925/2002/23. számú ítéletével jogerőre emelkedett ítélete megállapította ... Nagyközség és ... Község között a közigazgatási határt.

Ezt követően a vagyonmegosztás tárgyában másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság Pf.IX.24.836/2004/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság P.21.373/1997/55. számú ítéletét.

A megismételt eljárás során a felperes többször módosított keresetében kérte, hogy a bíróság az alperessel fennálló közös tulajdont szüntesse meg oly módon, hogy adja az alperes tulajdonába a korábbi, hatályon kívül helyezett P.21.373/1997/55. számú ítélet rendelkező részében felsorolt helyrajzi számú ingatlanokat, ezen felül az alperes közigazgatási területén található utakat és közterületeket. Elismert az alperes javára az ingatlanok természetbeni megosztása kapcsán pénzbeli értékkiegyenlítés címén 24.099.000 forintot, azonban - számításai szerint - az alperes tartozik megtéríteni az 1997. évi állami normatíva megosztása címén 7.315.000 forint túlfizetést, jogalap nélküli gazdagodás címén 210.056.154 forintot, privatizációs bevételek címén 15.872.222 forintot, valamint ingatlan értékesítésből adódóan 103.430.000 forintot. Mindösszesen 312.574.320 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A Ptk. 361. §-a alapján érvényesített követelését azzal indokolta, hogy az alperes az ún. vitatott területre is beszedte a lakosságarányt meghaladó részben is a helyi adókat, bevétele származott a közterületek bérbeadásából, személyi jövedelemadóból, az állami normatívákból költségvetési tartalékot képzett, továbbá a ... üzemeltetéséből ugyancsak jövedelemhez jutott.

Az alperes módosított viszontkeresetében kérte a tételesen felsorolt ingatlanok tulajdonába adását, valamint a felperes

kötelezését 101.209.000 forint és késedelmi kamata megfizetésére és 934.000 forint névértékű ... Rt. részvény természetbeni kiadására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek közös vagyonát az alábbiak szerint osztotta meg:

Az alperes tulajdonába adta a ... hrsz.-ok alatti ingatlanokat, összesen 22.370.000 forint értékben.

Értékmegjelölés nélkül (0 forint) az alperes tulajdonába adta a ... hrsz.-ok alatti ingatlanokat, a ... hrsz. alatti ingatlan 113/832 tulajdoni hányadát, a ... hrsz. alatti ingatlan 125/843 tulajdoni hányadát és a ... hrsz. alatti ingatlan 106/2263 tulajdoni hányadát.

Az ítélet jogerőre emelkedését követően megkeresni rendelte a földhivatalt, hogy a megjelölt ingatlanokra az alperes tulajdonjogát jegyezze be.

Kötelezte a felperest, hogy adjon ki az alperesnek a ... Rt.-ben lévő részvényeiből 934.000 forint névértékű részvényt, továbbá hogy fizessen meg az alperesnek 70.874.828 forint tőkét, valamint ennek késedelmi kamatát.

Ezt meghaladóan a felperes keresetét és az alperes viszontkeresetét elutasította azzal, hogy a felek a költségeiket maguk viselik.

A vagyonmegosztás során a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság - hatályon kívül helyező végzésében foglalt - iránymutatása alapján a terület-, feladat- és a lakosságarányos megosztási elveket alkalmazta, és a felek által elfogadottan a felperes 1997. április 15-i vagyonleltárát tekintette kiindulási alapnak. Emellett a vagyon körét és értékét tekintve igazságügyi könyvszakértői bizonyítást folytatott le. A vagyonmegosztás aránya a felek között nem volt vitás: az alperes lakossága a két település összlakosságának 13,5 %-át teszi ki, így az alperesnek ilyen arányban kell részesülnie a közös vagyonból.

Az ingatlanok természetbeni megosztása során érvényesítette azt az elvet, hogy az egyes községek mint peres felek tulajdonába - pénzbeli értékkiegyenlítés mellett - azok az ingatlanok kerüljenek, amelyek a területükön helyezkednek el. Az egyéb vagyontárgyak tekintetében a lakosságaránynak - 86,5:13,5 - megfelelő értékkiegyenlítésre került sor.

A peres felek közös vagyona a következő vagyoncsoportokból áll:

Ingatlan, intézményi vagyon, felépítmények, ingóságok, pénzeszközök-részvények.

Az ingatlanvagyon megosztása során az elsőfokú bíróság a területi elv alkalmazása alól csak a felperes területén lévő iskolát és temetőt illetően tett kivételt. Megállapította, hogy az alperes közigazgatási területén lévő forgalomképes ingatlanok „forgalmi

értéke" 13.870.000 forint. A területi elv szerint ezeket az ingatlanokat az alperes tulajdonába adta, kivéve a 27. sorszámú alapszakvélemény 5. számú melléklet 15. sorszám alatti ... hrsz-ú, valamint a 21. sorszám alatti ... hrsz-ú ingatlanokat. A ... hrsz-ú ingatlant a felperes értékesítette még a szétválást megelőzően 2.000.000 forint vételárért, a ... hrsz-ú ingatlant pedig az alperes értékesítette. Ez utóbbi vételára szerepel a 13.870.000 forint értékben, míg a felperes által értékesített ingatlan 2.000.000 forintos vételárával az csökkent, így az alperes összesen 11.870.000 forint értékű forgalomképes ingatlanhoz jutott. A peres felek által előterjesztett 41. és 46. sorszám alatti közös lista alapján határozta meg a forgalomképtelen és a ... hrsz-ú ingatlanokat, amelyek ugyancsak az alperes tulajdonába kerültek. Az alperes így mindösszesen 22.370.000 forint értékű ingatlanhoz jutott. A felperesnél maradó forgalomképes ingatlanok együttes „forgalmi értékét” 240.502.000 forintban határozta meg és ehhez hozzáadta a felperes által értékesített ... hrsz-ú ingatlan 2.000.000 forintos értékét. Az ún. vitatott területen lévő ingatlanok a közigazgatási határvonal jogerős megállapításával a felperes közigazgatási területéhez tartoznak. Az itt található ingatlanok összértéke - a felek megállapodása alapján az alperes tulajdonába került néhány ingatlan értékét leszámítva - 52.650.000 forint, így a felperesnek jutott ingatlanvagyon összértéke 295.152.000 forint.

Az elsőfokú bíróság a felperes és az alperes tulajdonába került forgalomképes és korlátozottan forgalomképes ingatlanok összértékét az 1997. április 15-i vagyonleltár szerinti értéken 317.522.000 forintban, ennek az alperes részére járó 13,5 %-át 42.865.470 forintban határozta meg. Az alperes ezzel szemben ingatlanban 22.370.000 forint értékű vagyonhoz jutott, ezért a felperest 20.495.470 forint értékkiegyenlítésre kötelezte.

A felperes területén elhelyezkedő intézményi vagyon értékét 234.600.000 forintban határozta meg. Ennek az alperes részére térítendő 13,5 %-a 31.671.000 forint. Az alpereshez ugyanis intézményi vagyon - kivéve az 5.400.000 forint értékű iskolát, amely értékének elszámolása a forgalomképes ingatlanok körében megtörtént - nem került.

A peres felek közös tulajdonába 23.150.000 forint értékű felépítmény tartozik, melyből 1.250.000 forint értékű található az alperes területén. Az felépítmények összértéke 13,5 %-ának figyelembe vételével tehát az alperes 1.875.250 értékkiegyenlítésre jogosult.

A 20.929.163 forint (14.877.778 Ft+6.051.385 Ft - GAMESZ leltár vagyonösszesítő) értékű ingóság 13,5 %-a 2.825.437 forint, amelynek megfizetésére köteles a felperes az 1997-es értéken.

Alaptalannak tekintette a felperes álláspontját, miszerint a GAMESZ leltárban feltüntetett ingóságokat „0 forint” értéken kell figyelembe venni, ugyanis „az elmúlt 10 év alatt” a felperesi használat során amortizálódtak, azonban a megosztás alapjaként meghatározott időpontban, még a vagyonleltárban feltüntetett értéket képviselték.

Az 1997. április 15-i pénztárkészlet 28.073.040 forint volt, ennek 13,5 %-a 3.789.860 forint, amelyre - az elsőfokú bíróság álláspontja szerint - az alperes ugyancsak joggal tart igényt.

Kötelezte a felperest 934.000 forint névértékű ... Rt. részvény természetbeni kiadására, továbbá a ... Kft. üzletrészenek 13,5 %-a címén 75.600 forint, az ... Rt. részére értékesített törzsrészvény vételárának 13,5 %-a, 888.300 forint megfizetésére.

A felperes tulajdonában lévő részvények után osztalék és gyógyszerár privatizációjával kapcsolatos 1997-2004. közötti bevétel 13,5 %-a fejében az alperes javára további 832.482 forint megfizetéséről rendelkezett.

Mindezeket összefoglalva az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes az ingatlanvagyon értékkülönbségeként 20.495.470 forintra, az intézményi vagyon megosztása címén 31.671.000 forintra, a felépítmények után 1.875.250 forintra, az ingók ellenértékeként 2.825.437 forintra, a pénzösszegek-részvények arányos részeként 14.007.671 forintra, összesen 70.874.828 forintra jogosult.

Az elsőfokú bíróság a felperes által jogalap nélküli gazdagodás címén előterjesztett keresetet elutasította.

Az általa beszerzett igazságügyi könyvszakértői vélemény alapján megállapítottak szerint a vitatott területre - helyi adókból, normatív hozzájárulásokból, közterület bérbeadásból és Szja helyben maradó részéből - mindösszesen 374.789.000 forint bevételre tett szert az alperes, amely meghaladja a lakosságaránynak megfelelő összeget, ugyanakkor a bevételekhez kapcsolódó kiadások egzakt módon történő megállapításának hiányában a jogalap nélküli gazdagodás nem állapítható meg. A költségvetési tartalékkal kapcsolatos felperesi igényt sem találta alaposnak utalva arra: a

költségvetési tartalék nem kizárólag az alperes lakosságszámával arányban nem álló bevételek alapján képződhet. A ... - 150.194.940 forint - adóbevételével kapcsolatban előterjesztett felperesi igényt ugyancsak alaptalannak találta, álláspontja szerint a felperes ezen a címen elszámolásra nem jogosult.

A belterületi föld ellenértékének megfizetése címén 15.332.000 forint megfizetése iránt az alperes által előterjesztett viszontkeresetet mindösszesen 142.891 forint tekintetében találta alaposnak. Ebben a körben figyelemmel volt arra, hogy az alperes által sem vitatott - a felperes által a korábbi eljárás során 54/F/1. sorszám alatt csatolt (54. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv) - kimutatás szerint a felperes 15.189.564 forintot e címen már az alperes részére átutalt.

Alaposnak találta viszont az alperes jogalap nélküli gazdagodás címén érvényesített igényét a vitatott területen lévő és a felpereshez került ... hrsz-ú ingatlanon létesített vizesblokk 3.298.538 forintos, valamint a ... hrsz-ú ingatlanon létrehozott partvédőmű 4.480.000 forintos beruházási költségeinek megfizetése iránt. Helyt adott az alperes késedelmi kamatfizetési kötelezettség megállapítása iránti viszontkeresetének is.

Az alperes további 16.998.410 forint megfizetésére irányuló viszontkereseti kérelme elutasításának nem adta indokát.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részében megváltoztatta az alábbiak szerint:

Az elsőfokú bíróság által értékmegjelölés nélkül az alperes tulajdonába adott ingatlanok közül a 3. tételként megjelölt ... hrsz-ú ingatlant mellőzte, 4. tételét pedig ... hrsz-ra változtatta. A felperes által az alperes részére fizetendő tőkemarasztalás összegét 70.874.828 forintról 93.110.000 forintra felemelte, mellőzte a felperes késedelmi kamat fizetési kötelezettségét. Ezt meghaladóan a keresetet és a viszontkeresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokú eljárás során beszerzett Ksz:0028/2008. számú Pf. 7. sorszámú kiegészítő szakértői vélemény adatai alapján kiegészítette azzal, hogy a felperesi önkormányzat saját pénzeszközeiből nem vásárolt részvényt, a vagyonmegosztás alapját képező részvény- és üzletrészállomány belterületi földellenérték jogcímén, privatizációs eljárás során került a tulajdonába. Az 1997. április 15-i - F/19. - vagyonleltárban feltüntetett belterületi földellenérték címén szerzett részvények értékesítéséből a felperes összesen 132.023.200 forint bevételre tett szert. Ennek 13,5 %-a - helyesen - 17.823.132 forint, amelyből az alperes részére - nem

számolva az ugyancsak átutalt 157.279 forintot - megfizetett 16.708.853 forintot, így az alperest még megillető részvényellenérték 1.114.279 forint. A felperes belterületi földellenérték címén összesen 113.573.000 forint pénzbevételhez jutott, ebből az alperest megillető rész 15.332.355 forint, amelynek átutalása az alperes részére nem történt meg. A másodfokú bíróság által kiemelvek szerint a felperes 1998. május 15-én többlet állami támogatás címén utalt át az alperes részére 15.189.464 forintot, és további 500.000 forintot. A tényállást kiegészítette továbbá azzal, hogy a vitatott terület „működtetésének” kiadásait a felperes 2004. január 14-től viselte; valamint pontosította annyiban, hogy a vitatott területre 1998-2003. év között az alpereshez befolyt bevételek összege 135.581.000 forint.

Az elsőfokú ítéletben szereplő helyrajzi számok elírásait helyesbítve azt állapította meg, hogy a ... hrsz-ú ingatlan nem létezik, azonban - az alapszakvélemény 8. melléklet 21. sorában írtak szerint - a vagyonmegosztás tárgyát képezi a ... hrsz-ú ingatlan.

Az így kiegészített és pontosított tényállás alapján a felperes fellebbezését kisebb részben, az alperes fellebbezését túlnyomó részben alaposnak találta.

A felperes fellebbezését a pénzbeli értékkiegyenlítés címén fizetendő tőke utáni késedelmi kamatban való marasztaló rendelkezés tárgyában alaposnak ítélte, mivel a közös vagyon megosztása esetén a fizetési kötelezettség a jogerős ítélettel megállapított teljesítési határidőben válik esedékessé, tehát késedelem hiányában nincs késedelmi kamat felszámításának helye.

A felperes által jogalap nélküli gazdagodás címén érvényesített igény kapcsán kifejtette: Az alperes az önálló községgé nyilvánításának időpontjától, 1997. április 15-től a közigazgatási határvonal jogerős megállapításáig, 2004. január 15-ig birtokolta a vitatott területet, amely a lakosságarányos határvonal, illetve a népszavazás során kijelölt határvonal által övezett rész. Megállapította, hogy az alperes 2004. január 15-ig jóhiszemű jogalap nélküli birtokosnak minősül [Ptk. 193. §. (1) bekezdés, 195. §. (1) bekezdés], ezért a birtok visszakövetelésének hiányában a hasznokért nem felelős, azokat jogosult volt felhasználni, hiszen a közigazgatási határvonal jogerős megállapításáig a felperes nem is kérhette a vitatott rész birtokba bocsátását. Tény, hogy a vitatott részre az alperes szedte be a helyi adókat, egyéb bevételekre is szert tett, azonban a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy ebből meglévő haszna származott. Könyv- és gazdasági szakértői módszerekkel a haszon léte és mértéke nem bizonyítható. Ugyancsak nem állapítható meg, hogy az alperesnél a jelzett időszakban keletkezett tartalék a vitatott területre beszédett bevételekből származó, meglévő haszon lenne, hiszen a

tartalékképzésnek számos oka lehet, a ... bevétele körében szakértői módszerekkel pontosan meg nem határozható többletkiadásai merültek fel az alperesnek.

A jogalap nélküli gazdagodás címén érvényesített viszontkereseti követelés elutasítása iránt a felperes által előterjesztett fellebbezési kérelmet alaposnak találta a Ptk. 194. § (2) bekezdése alapján, mely szerint a jóhiszemű birtokos a hasznokkal nem fedezett hasznos költségeinek megtérítését követelheti. Megállapította, hogy az alperesnek a vitatott területre beszedett bevételei az érintett beruházások (vizesblokk, partvédőmű) költségére nyilvánvalóan fedezetet nyújtottak (8/SZ/2. számú kiegészítő szakértői vélemény).

Az ingók természetbeni kiadására vonatkozó fellebbezési kérelmet alaptalannak találta. Álláspontja szerint az az alperesre súlyosan méltánytalan volna, figyelemmel arra, hogy 1997-től kezdődően az ingóságokat a felperes használta, azok értéke nála amortizálódott. Rámutatott arra, hogy az alkalmazott vagyonmegosztási mód megfelel a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság iránymutatásának, amely szerint az 1997. április 15-i vagyonleltárban foglalt értéken kell figyelembe venni az egyes vagyontárgyakat.

Az intézményi vagyon megosztása körében alaptalannak találta a fellebbezést az általános iskola felújítási költsége kapcsán, miután a felújítására a felperes előadása szerint is 1995-ben került sor, ezért az 1997. április 15-i vagyonleltárban már a felújított értéken szerepelt.

Helyesnek ítélte az elszámolás módját a felek által értékesített ... és ... hrsz-ú ingatlanok esetében.

Megítélése szerint helyesen vette figyelembe az elsőfokú bíróság a ... hrsz-ú ingatlan (közpark) forgalmi értékét - 27. sorszámú alapszakvélemény 4. számú melléklet 1. tétele - 70.300.000 forintban, valamint a ... hrsz-ú ingatlan értékét - 40. tétel - 7.000.000 forintban, miként a külterületi ingatlanok értékét is helyesnek találta.

A ... hrsz-ú ingatlant érintő fellebbezés kapcsán azt állapította meg, hogy nem létezik, erről az elsőfokú bíróság nem is rendelkezett.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen szerepeltette a felperes által kifogásolt létesítményeket a felépítmények körében és nem találta alaposnak a felperes kérelmét, mely szerint a birtokában lévő 21.900.000 forintos értékből le kell vonni a vizesblokk, az új köztemető-ravatalozó, valamint a ... utcai beruházás értékét. Döntésének indokaként arra hivatkozott, hogy a szakértői vélemény 3. számú melléklete ezeket a beruházásokat felépítményként tünteti fel.

A pénzeszközök és részvények megosztásával kapcsolatos fellebbezés körében ugyancsak a Legfelsőbb Bíróság iránymutatására utalással kiemelte, hogy a megosztandó vagyoni körbe tartozik mindaz, ami 1997. április 15-én megvolt, illetve amelynek szerzési jogcíme ezt megelőzően keletkezett; a feleknek a másik fél vagyonát érintő vagyongyarapodással is el kell számolnia, ez vonatkozik a belterületi földellenérték után kapott értékpapír és készpénz elszámolására is.

Megállapította, hogy az 1997. évi állami támogatás, Szja és helyi adó bevételeiből az alperest megillető rész tekintetében a felek egymással teljes körűen elszámoltak, ezért helytállóan utasította el az elsőfokú bíróság a felperes 1997. évi 7.315.000 forintos állami normatíva túlfizetés visszafizetésére irányuló igényét (27. sorszámu alapszakvélemény 6-7. oldala).

Az alperes fellebbezését és felemelt vizontkeresetét a Pf/7. sorszámu kiegészítő igazságügyi könyvszakértői vélemény egyértelműen és aggálytalanul alátámasztotta abban a tekintetben, hogy a 15.189.464 forint az alperes részére többlet állami támogatásként, nem pedig belterületi földellenérték címén került megfizetésre. A hivatkozott szakértői véleményben kimunkált adatok szerint az alperes részére nem került elszámolásra a belterületi földellenérték címén a felperesnek átutalt 113.573.000 forint készpénz juttatás 13,5 %-a, azaz 15.332.355 forint (az alperes fellebbezésében 15.189.464 forint); továbbá az értékesített részvények össz-ellenértékéből, azaz 132.023.200 forintból az alperest megillető 13,5 %-nak megfelelő 17.823.132 forinttal szemben a másodfokú bíróság szerint a felperes 16.708.853 forintot utalt át, tehát - a felemelt vizontkeresetnek megfelelően - még 1.114.297 forinttal tartozik.

A szétválást követően a vagyonomérlegbe beállított ingatlanok értékesítéséből a felperes által realizált, a vagyonomérlegben megjelölt értéknél magasabb vételárból történő részesedés tekintetében alaposnak találta az alperes fellebbezését. Indokolása szerint, miután az értékesített ingatlanok természetben már nem képezik a megosztandó vagyoni kör részét, a helyébe lépő bevétellel kell a feleknek egymással elszámolniuk, így a vagyongyarapodás 13,5 %-ával - ami a másodfokú bíróság számítása szerint 16.856.930 forint - a felperes elszámolással tartozik.

Mindezeket összegezve a felperest terhelő marasztalás összegét 93.110.000 forintra emelte fel, az alábbi számítás eredményeként:

70.874.828 forint (felperes marasztalása az elsőfokú
ítélet szerint)
+ 15.189.564 forint (belterületi földellenérték)
+ 1.114.279 forint (felemelt vizontkereset)
+ 16.856.930 forint (a másodfokú bíróság által

megállapított, ingatlanértékesítésből
származó vagyongyarapodás 13,5 %-a)

= 104.035.601 forint

- 3.298.538 forint (... hrsz. vizesblokk)
- 4.480.000 forint (... hrsz. partvédmű)
- 500.000 forint (átutalt 1997. évi állami támogatás)
- 2.647.064 forint (2004. és 2005. évi állami normatíva)

= 93.109.999 forint, azaz kerekítve 93.110.000 forint

A pernyertesség-pervesztesség aránya közötti számottevő különbségre - elsőfokú eljárásban 93 %-7 %, másodfokú eljárásban 94 %-6 % - tekintettel a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a perköltségre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést is megváltoztatta és a kereseti-viszontkereseti és fellebbezési pertárgyértékre, az előlegezett szakértői díjakra és a perben elvégzett ügyvédi munkára figyelemmel a felperest 9.983.822 forint együttes első- és másodfokú eljárási költség megfizetésére kötelezte, amelyből 6.000.000 forint az elsőfokon, 1.500.000 forint a másodfokon és 2.150.000 forint a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyező végzésében megállapított költségből az alperest megillető munkadíj.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel, az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel élt.

A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének keresete szerinti megváltoztatását kérte, másodlagosan indítványozta a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Kérte, hogy a Legfelsőbb Bíróság a területi elv kizárólagos alkalmazásával - értékkülönbözet nélkül - a vagyon természetbeni megosztását rendelje el és a feleket kizárólag az 1997-2007. közötti időszakra vonatkozó jogalap nélküli gazdagodás megfizetésére kötelezze.

Hivatkozása szerint az eljáró bíróságok a jogvita elbírálásához szükséges körben a tényállást hiányosan, iratellenesen állapították meg, a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével megállapított tényállásból és az irányadó jogszabályokból levont jogi következtetések tévesek, ezért a jogerős ítélet megalapozatlan, jogszabálysértő, a közös tulajdon megszüntetésének módja súlyosan sérti a felperes méltányos érdekeit.

Felülvizsgálati kérelmének részletes indokai között előadta:

A felperes 1997. április 15-ei állapotnak megfelelő pénztárhéztartaléka - 28.073.040 forint - nem képezheti a vagyonmegosztás tárgyát.

Az alperes is elszámolni tartozik az 1997. év utáni privatizációs bevételeivel, ezért kérte a ... részvények természetbeni kiadását, igényt tartott az ..., ... Rt. privatizációs bevételeinek arányos részére. Állítása szerint iratellenes tényálláson alapul továbbá a 15.189.564 forint megfizetésére kötelező rendelkezés, annak megállapításával, hogy „nem került elszámolásra, ezzel szemben megtörtént”.

Nem vitatta, hogy a részvényértékesítésből 132.023.200 forint alapulvételével az alperest 17.823.132 forint illeti meg. Ebből az összegből állítása szerint összesen 16.866.132 forintot utalt át, azaz az általa elismert különbség 957.000 forint, mellyel szemben a jogerős ítélet tévesen, számítási hiba folytán 157.279 forinttal nagyobb összegű, 1.114.279 forintos marasztalást tartalmaz.

Az ingatlanvagyon megosztása kapcsán sérelmezte az értékkiegyenlítés megfizetésére kötelező ítéleti rendelkezést, amely álláspontja szerint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) 107. § (1)-(2) bekezdésébe, valamint az 52. §-ába ütközik, és megsértették azt eljárt bíróságok a Ptk. 148. § (1) bekezdésében foglaltakat is. Változatlan érvelése szerint az Ötv. hatálybalépésének időpontjától 1997. április 15-ig a felperes által szerzett vagyon, készpénz, értékpapír az Ötv. 107. §-a alapján kiemelendő a vagyonmegosztás tárgyát képező vagyoni körből. Az Ötv. 78. §-a, 79. § (1)-(2) bekezdése alapján az önkormányzati törzsvagyon forgalomképtelen vagyontárgyai, további minden forgalomképes vagyontárgy, amely a felperes alapfeladatainak az ellátásához szükséges (intézményi vagyon, közterület, külterület mint forgalomképtelen ingatlanok, közfeladat ellátásához szükséges GAMESZ ingóságok), a megosztandó vagyon körébe nem tartozik bele.

Igényt tartott az alperes által 1.900.000 forintért értékesített ... hrsz-ú forgalomképes ingatlan árának arányos részére; míg az 1997. április 15-ét megelőzően általa értékesített ... hrsz-ú ingatlant illetően sérelmezte az elszámolás módját (27. sorszámú alapszakvélemény 5. számú melléklet 15., 21. tétel). Ez utóbbi ingatlant kérte kihagyni a megosztandó vagyoni körből.

A felperes a területén lévő forgalomképes ingatlanok körében sérelmezte a ... hrsz-ú - közpark megjelölésű - ingatlan 70.300.000 forintos és a ... hrsz-ú ingatlan 7.800.000 forintos nyilvántartási értékének figyelembe vételét, mert állítása szerint ezek forgalomképtelen ingatlanok, értékük „0 forint”.

A ... hrsz-ú ingatlanról pedig azt állította, hogy bár nem létezik, mégis szerepel a jogerős ítélettel megosztott vagyonban.

Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok elutasították az alperes ún. ingatlanvagyon kataszterére vonatkozó adatok beszerzése iránti bizonyítási indítványát, annak ellenére, hogy a vagyonmegosztási körbe be kell vonni ezen ingatlanokat is, ugyanis a feleknek az

időközbeni vagyongyarapodással is el kell számolniuk. Hivatkozott a 27. sorszámú alapszakértői vélemény 26. számú mellékletére, melynek értelmében az alperesnek a 2004. december 31-ei ingatlan-nyilvántartás szerint meglévő nettó ingatlanvagyonra - a forgalomképtelen ingatlanokkal korrigáltan - 139.211.690 forint értékű.

Fenntartotta az intézményi vagyon megosztása és a felépítmények körében, valamint az ingók megosztásával kapcsolatosan korábban kifejtett álláspontját.

A jogalap nélküli gazdagodás jogcímére alapított kereseti kérelmét elutasító rendelkezést támadó érvelése szerint a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy nem bizonyított meglévő hasznát az alperes önkormányzatnál (Ptk. 195. § (1) bekezdés) és iratellenesen állapította meg, hogy a vitatott terület birtokbaadása iránt bírósági eljárás nem volt folyamatban.

Mindezekre tekintettel fenntartotta a jogalap nélküli gazdagodás címén érvényesített három alternatív követelését.

Végezetül sérelmezte az ingatlanértékesítésből származó vagyongyarapodás lakosságarányos részének - 16.856.930 forint - megfizetésére való kötelezését.

A perköltségviselés módját ugyancsak kifogásolta, kérve annak kimondását, hogy az eljárással felmerülő költségeiket a felek maguk viseljék.

Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a felperes terhére megállapított marasztalás tőkeösszegét 100.888.538 forintra - azaz 7.778.538 forinttal - kérte felemelni; lényegében a jogalap nélküli gazdagodás címére alapított viszontkeresete teljesítését kérte megismételt érvelése szerint. Emellett az indokolásból kérte mellőzni a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó megállapítást, mivel álláspontja szerint a jogalapot a köztársasági elnök önálló községgé nyilvánító határozata teremtette meg.

Felülvizsgálati ellenkérelme - a csatlakozó felülvizsgálati kérelmével érintett rész kivételével - a jogerős ítélet hatályban való fenntartására irányult.

A felperes felülvizsgálati kérelme, az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint részben alapos.

A Pp. 270. § (2) bekezdése és a 275. § (3) bekezdése együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

A Legfelsőbb Bíróságnak abban a kérdésben kellett állástfoglalnia, hogy a másodfokú bíróság a jogszabályok megfelelő értelmezésével helyesen alkalmazta-e a vagyonmegosztás során a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzésében irányadóként megjelölt elveket, valamint a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó Ptk. 147-148. §-aiban foglalt szabályokat.

A Pp. 275. § (2) bekezdésének értelmében a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem - és csatlakozó felülvizsgálati kérelem - keretei között vizsgálhatja felül.

A Pp. 275. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.

Az előzőek értelmében a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének. A felülvizsgálatra alapot adó eljárási szabálysértést csak a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg.

A Legfelsőbb Bíróság egyetértett a felperesnek azzal az álláspontjával, hogy a vagyonmegosztás elveit alapvetően a közjogi normákból, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) és a területszervezési eljárásról szóló 1999. évi XLI. törvény rendelkezéseiből kellett levezetni. Ez utóbbi törvény 21. § (1) bekezdése szerint a jelen ügyben is alkalmazandó 13. §-a alapján az önkormányzatok megállapodása hiányában a bíróságnak kell döntenie a vagyonról. E jogszabályi rendelkezések alkalmazása a terület- feladat- és lakosságárányos megosztás elveinek érvényesítését jelenti. Ezeknek az elveknek a kombinált alkalmazásával került megállapításra a felek közötti közigazgatási határ és történt a közigazgatási terület megosztása is a Legfelsőbb Bíróság Pf.I.26.925/2002/23. számú jogerős ítéletével.

Az adott ügyben az első- és a másodfokú bíróság is helyesen állapította meg a jogvita elbírása szempontjából jelentős tényeket, körülményeket, döntését kellően megindokolta [Pp. 206. § (1) bekezdés, Pp. 221. § (1) bekezdés]. Mindkét fokon eljáró bíróság helyesen járt el, amikor a Legfelsőbb Bíróság - fent megjelölt - hatályon kívül helyező végzésében foglalt iránymutatásban is meghatározott elveket alkalmazta a vagyonmegosztás során. Ez következik az Ötv. 8. §-ában foglaltakból is, hiszen célszerű és szükségszerű, hogy az önkormányzat feladatait, gazdálkodását, lakossága szükségleteinek kielégítését elsősorban a saját közigazgatási területén lévő vagyonával valósítsa meg.

A jelen eljárásban ezért a felperes érvelését az eljáró bíróságok nem vehették figyelembe. A területi elv önállóan - az alábbiak

szerint - kizárólag az ingatlanvagyon megosztásánál volt alkalmazható. Az egyéb vagyontárgyak tekintetében a tényleges birtokállapotból kiindulva a nem vitatott lakosságaránynak megfelelően, megváltás útján - a Ptk. 148. § (2) bekezdésében foglaltak alkalmazásával - kellett a vagyont megosztani.

Az Ötv. 52. § (2) bekezdése szerint alapított új községek az önkormányzati közös vagyon megosztását ugyanis a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó Ptk. 147-148. § szabályai szerint igényelhették.

Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy a közös tulajdon megszüntetésének alkalmazott módja súlyosan sérti a méltányos érdekeit.

Az adott esetben a közös tulajdon megszüntetésének alkalmazott módja [Ptk. 148. § (1)-(2) bekezdései] - figyelemmel a pénzbeli kiegyenlítésre - nem jelent a felperes számára lényeges és súlyos érdeksérelmet. Ellenkezőleg, a felperes által javasolt - értékkiegyenlítés nélküli - természetbeni megosztás súlyosan sértene az alperes méltányos érdekeit, aki a jogerős ítélet szerinti 317.522.000 forint összértékű ingatlanvagyonból mindösszesen 22.370.000 forint értékű vagyonhoz jutott. Az tény, hogy a Ptk. 148. § (1) bekezdése szerint a közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha a dolog fizikai és jogi értelemben egyaránt, az okszerű gazdálkodás követelményének is megfelelően megosztható. A természetbeni megosztás esetén általában a tulajdoni hányadokhoz kell igazodni. Az adott esetben a tulajdoni hányadok helyett alkalmazott lakosságarányhoz képest a felperes nagyobb értékű vagyonhoz jutott, ezért a különbözet pénzbeli kiegyenlítéséről kellett gondoskodni.

A megosztandó vagyon körét és értékét illetően - a felek egyetértésével és a Legfelsőbb Bíróság iránymutatásának megfelelően - az egykori nagyközség önkormányzatának 1997. április 15-ei vagyoni helyzetét tanúsító vagyonleltárból kellett kiindulni. Az abban felsorolt vagyontárgyakat az abban foglalt értékekkel kellett figyelembe venni azzal, hogy a vagyonleltárban „0 forint” értékkel szereplő forgalomképtelen utak és közterületek ezen az értéken kerüljenek az önkormányzatok tulajdonába. A Legfelsőbb Bíróság utóbbi meghagyása nem értelmezhető úgy, hogy az utakat és közterületeket mindig „0 forint” értékkel kell elszámolni. Ehhez kapcsolódóan rámutat a Legfelsőbb Bíróság, hogy a ... hrsz-ú közpark és a ... hrsz-ú közterület a felek 41-46. számú, a fogalomképtelen - „0” értéken számbavett - ingatlanokat felsoroló közös jegyzékében nem, hanem a felperes területére eső forgalomképes ingatlanok között 47-48. szám alatt szerepelnek, tehát ezért nem „0” értéken kerültek elszámolásra.

Alaptalan a felperes felülvizsgálati kérelme arra vonatkozóan, hogy az általa 1997. április 15-ig szerzett vagyon, az önkormányzati törzsvagyon - forgalomképtelen vagyontárgyak, továbbá minden

forgalomképes vagyontárgy, amely a felperes alapfeladatainak az ellátásához szükséges - a megosztandó vagyon köréből kiemelésre kerüljön. Az Ötv. 79. §-ában meghatározott törzsvagyon az önkormányzat más vagyonával együtt, egységesen képezi az Ötv. és az ún. területszervezési törvény alapján a vagyonmegosztás tárgyát. Ez alól a törvény kivételt nem állapít meg, ilyenre a felperes maga sem hivatkozott az eljárás során. Az Ötv. a törzsvagyon körébe tartozó tulajdon tárgyait a közjavak védelme érdekében az önkormányzati vagyonon belül megkülönbözteti. A tulajdonjoghoz kapcsolódó magánjogi részjogosítványok szabad gyakorlását jelentősen korlátozza.

A forgalomképtelenség egyrészt azt jelenti, hogy az ilyen dolgokra nézve az eredeti szerzésmóddal való tulajdonszerzés is kizárt, másrészt magában foglalja a tulajdonos rendelkezési jogának jelentős szűkítését, amely a dolog elidegenítése mellett kizárja annak megterhelését is. Az adott esetben azonban nem elidegenítésről van szó, hanem a peres felek közös vagyonának - ezen belül a törzsvagyon - megosztásáról, amely nem érinti a felek rendelkezési jogát, nem jelenti annak korlátozását. Nincs akadálya ezért az intézményi vagyon, a közterület, a forgalomképtelen ingatlanokat magában foglaló külterület, a közfeladat ellátásához szükséges (GAMESZ) ingók megosztásának.

Az eljáró bíróságok helytállón alkalmazták az ingó vagyon megosztása során is a Ptk. 148. § (2) bekezdésében foglaltakat. A természetbeni megosztás ezesetben az okszerű gazdálkodással lenne ellentétes, továbbá sértené az alperes méltányos érdekeit, figyelemmel arra, hogy több mint tíz éve az ingóságokat a felperes használja, így azok értéke a felperesnél amortizálódott. Ezen túlmenően az 1997. november 26-ai - a periratok között megtalálható - megállapodásban a felperes az ingóságok értékének a megtérítésére kötelezettséget vállalt, a vagyonleltárban szereplő értéken való elszámolás mellett.

Minden alapot nélkülöz a felperes érvelése, miszerint az 1997. április 15-ei állapotnak megfelelő pénztárkészlet nem képezheti a vagyonmegosztás tárgyát.

Az Ötv. 78. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat vagyona az önkormányzat tulajdonából és az őt megillető azon vagyoni értékű jogokból áll, amelyek az önkormányzati célok megvalósítását szolgálják. A felperes által sem vitatottan a pénztárkészlet az alperes önálló községgé nyilvánításakor, az 1997. április 15-ei állapotnak megfelelően 28.073.040 forint volt. Ez az összeg közös vagyont képezett, függetlenül attól, hogy mennyi volt ebből szabad, illetve - a felperes állítása szerinti, összecszerűen nem bizonyított - lekötött pénzeszköz.

Alaptalan a felperes felülvizsgálati kérelme az 1997. évi 7.315.000 forintos állami normatíva túlfizetés visszafizetésére vonatkozóan

is. A felperes az 1997. évi forrásmegosztás címén átutalt az alperes részére - a 27. sorszámú szakvélemény 7. oldalán található táblázat tartalma szerint - 35.720.698 forintot, illetve ezen túlmenően további 500.000 forintot. Az eljárás során bizonyítékként felhasznált igazságügyi szakértői vélemény a felperes túlfizetésre vonatkozó állítását nem támasztotta alá. A felperes által előadottak, a szakvélemény megdöntésére nem alkalmasak, mivel a szakvélemény tartalma szerint az elszámolás teljeskörűen megtörtént, ezért értelmezhetetlen a felperesi álláspont, miszerint nincs jelentősége az átutalások jogcímének.

Az alperesi község közjogi megalakulása óta a felek a megosztandó közös vagyonnal gazdálkodnak, önkormányzati feladataikat e vagyon használata és hasznosítása útján teljesítik. Ebből következően a feleknek a másik fél vagyonát is érintő vagyongyarapodással szintén el kell számolniuk. Ez vonatkozik a belterületi föld ellenértéke után kapott értékpapírra és készpénzre is. A megosztandó vagyoni körbe ugyanis mindennek bele kell tartoznia, ami 1997. április 15. napján megvolt, valamint amelynek szerzési jogcíme 1997. április 15. napja előtt keletkezett. Erre tekintettel a belterületi földellenérték után kapott értékpapír elszámolása körében a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az általa beszerzett Pf/7. sorszámú kiegészítő szakértői véleménnyel kiegészítette, pontosította. Az így megállapított tényállás alapján a felperes a vagyonleltárban feltüntetett belterületi földellenérték címen szerzett részvények értékesítéséből összesen 132.023.200 forint bevételre tett szert. Ebből az alperest az értékesített részvények ellenértékének 13,5 %-a, 17.823.132 forint illeti meg. Ezzel szemben részére átutalásra került 16.708.853 forint, valamint - kamat címen - további 157.279 forint. A felperesnek a kamatfizetésre vonatkozó fellebbezése kapcsán a másodfokú bíróság - a jogerős ítélet felülvizsgálattal nem támadott részében - kimondta: a fizetési kötelezettség a jogerős ítéletben megállapított teljesítési határidőben válik esedékessé, ezért késedelem hiányában késedelmi kamat felszámításának nincs helye. Mindazonáltal a felperes által átutalt 157.279 forintot is a tőketartozásra kell elszámolni. Az így fennmaradó, az alperest megillető részvény-ellenérték tehát a másodfokú bíróság által megállapított 1.114.279 forinttal szemben - helyesen - 957.000 forint.

A felperes 113.573.000 forint pénzbevételhez jutott belterületi földellenérték címen, amelynek 13,5 %-a 15.332.355 forint. Ez az összeg az alperes részére nem került átutalásra. A Pf/7. sorszámú kiegészítő szakértői véleménnyel megerősített 27. sorszámú alapszakvélemény kimutatása értelmében helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az alperes részére 15.189.464 forint többlet állami támogatás címen, nem pedig belterületi földellenérték címen került átutalásra. A részletes, valós

kimutatásokon alapuló szakértői véleményben foglaltak megdöntésére a felperes által felhozottak nem alkalmasak. A per ezen adatai nem igazolták a felperes állítását, amely szerint az eljáró bíróságok „súlyosan iratellenes és megalapozatlan tényállás alapján kötelezték a felperest további 15.189.564 forint megfizetésére.”

Alaptalan a felperes igénye a 2004. december 31-i állapot szerinti ingatlankataszterben szereplő ingatlanok vagyonmegosztási körbe való bevonására, mert az alperes a szétválást követően tulajdonába került vagyonnal nem tartozik elszámolni.

A felperesnek a részvényekkel kapcsolatos felülvizsgálati kérelme sem vezethetett eredményre.

A ... Rt.-ben lévő részvényekből 934.000 forint névértékű részvény 15 napon belül történő természetbeni kiadására kötelezte az elsőfokú bíróság - ebben a részében fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett - ítéletével a felperest. E részvények forgalmi értékét ezért nem is vette számításba az alperesnek járó pénzbeli értékkülönbözet összegének meghatározása során.

Az alperes az 1997. év utáni ún. privatizációs bevételeivel azért nem tartozik elszámolni a felperes felé, mert a ... Rt. privatizációjából eredő bevételt már az önállóvá válását követően keletkezett jogcímen kapta. Következésképpen a megosztandó vagyoni körbe nem vonható be, a vagyonleltárban nem is szerepel ez a tétel. Ugyanez vonatkozik a ... részvényekre is, amelyekről a Fővárosi Ítéltábla a 16.Gf.40.245/2006. számú perben hozott jogerős ítéletével állapította meg, hogy azok tulajdonosa az alperesi önkormányzat.

Alapos a felperes felülvizsgálati kérelme az alperes közigazgatási területén elhelyezkedő forgalomképes ingatlanok közül a ... hrsz. alatti - 27. sorszámú szakértői vélemény 5. számú melléklet 21. sorszám alatt feltüntetett - ingatlan értékesítése kapcsán. Ennek az ingatlannak a vagyonleltárban való feltüntetését alappal sérelmezte, ugyanis az alperes által sem vitatottan a ... hrsz-ú ingatlant még a szétválást megelőzően, 1993-ban értékesítették 2.000.000 forint vételár ellenében.

Egyezően adták elő a felek, hogy a ... hrsz-ú - 27. sorszámú alapszakvélemény 6. számú melléklet 5. tétele - ingatlan „nem létezik”. A felülvizsgálati tárgyalás eredményeként megállapítható, hogy helyesen a 3. tétel alatt szereplő ... hrsz-ú, a vagyonmérlegbe 2.200.000 forinttal beállított ingatlan az, amely - egyéb ingatlanok mellett - a megosztható vagyon körébe tartozik. Ezért a „nem létező ingatlan” 1.500.000 forintos értékével, valamint a szétválást megelőzően értékesített ingatlan 2.000.000 forintos vételárával csökkenteni kellett a megosztandó ingatlanok összértékét $[317.522.000 \text{ Ft.} - (1.500.000 \text{ Ft.} + 2.000.000 \text{ Ft.}) = 314.022.000 \text{ Ft.}]$, amelynek következtében csökken az alperest megillető értékkülönbözet összege. Az így számított 314.022.000

forint 13,5 %-a mint az alperes „jutója” 42.392.970 forint, mely összegből levonva a területére eső ingatlanok 22.370.00 forintos értékét, ezen a címen az alperes jogos igénye 20.022.970 forint, ami 472.500 forinttal kevesebb a másodfokú bíróság által helyesnek elfogadott összegnél.

A Legfelsőbb Bíróság ezt meghaladóan mindenben egyetért a másodfokú bíróságnak az ingatlanvagyon, a felépítmények, az intézményi vagyon, az ingók, a pénzösszegek és részvények megosztása kapcsán kifejtett álláspontjával. Ebben a körben a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazható Pp. 254. § (3) bekezdés alapján csupán visszautal a jogerős ítélet helyes indokolására.

A jogalap nélküli gazdagodás jogcímére alapított kereseti kérelem elutasítása érdemben helyes, azonban a Legfelsőbb Bíróság eltérő indokkal nem találta azt alaposnak. Nem osztja a másodfokú bíróságnak azt a jogi álláspontját, hogy az alperes 1997. április 15-től 2004. január 15-ig jóhiszemű, jogalap nélküli birtokosnak minősült, „mivel a közigazgatási határvonal jogerős megállapításáig az alperes jogalap nélkül birtokolta a vitatott területnek nevezett részt, vagyis azt a területet, amelyet a felperes közigazgatási határvonal megállapítása iránti perben előterjesztett keresete szerinti lakosságárányos határvonal, illetve az alperes által hivatkozott, a népszavazás által kijelölt határvonal övezett.”

Jogalap nélkül van a dolog birtokában az, akit a birtoklásra sem tulajdonjoga, sem egyéb - jogszabályon vagy szerződésen alapuló - jogcím nem jogosít fel. Az adott esetben a jogalapot a köztársasági elnöknek ... önálló községgé nyilvánításáról szóló határozata teremtette meg. A közös vagyon jogerős ítélettel történő megszüntetéséig a felek osztatlan közös tulajdona fennállt [Ptk. 139. § (1) bekezdés]. A tulajdonostársat a tulajdonjog minden jogosítványa megilleti, tulajdonjogát az őt megillető hányad erejéig valamennyi tulajdonostárs az egész dologra nézve gyakorolhatja. Következésképpen közös tulajdonban a jogalap nélküli birtoklás fogalmilag kizárt. Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme ezért alappal támadta a jogerős ítélet indokolásának azt a részét, amelyben a másodfokú bíróság a jogalap nélküli birtoklás jogcímére - Ptk. 193. § (1) bekezdés - alapítottan a jogalap nélküli gazdagodás Ptk. 361. §-ában foglalt szabályait alkalmazta. A jogalap nélküli gazdagodás szabályai ugyanis mindaddig nem alkalmazhatók, amíg a követelésnek más jogalapja van. A felek által sem vitatottan a belügyminiszter előterjesztésében feltüntetett közigazgatási határvonalban szerepelt az ún. vitatott terület is, amelyet az alperes működtetett mindaddig, amíg a bíróság jogerős ítéletével a közigazgatási határvonalat meg nem állapította. Az általa működtetett összterületen élő lakosság számára tekintettel vehette fel a költségvetési törvényekben meghatározott állami normatívát, a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény pedig

lehetővé tette számára a helyi adók kivetését és beszedését. Ezzel szemben egyébként - amint azt a másodfokú bíróság kifejtette - mindenképpen a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a vitatott területre 1998. és 2003. év között az alpereshez befolyt bevételekből az ott felmerülő kiadások levonását követően „...az alperesnél meglévő haszon keletkezett”, amellyel elszámolni tartozik. A Ptk. 141. § megfelelő értelmezéséből következően a tulajdonostársak nemcsak a dolog hasznaiból részesednek tulajdoni hányaduk arányában, hanem az annak hasznosításából származó jövedelmekből is. Mindaddig azonban, amíg a közigazgatási határvonal jogerős megállapítása nem történt meg, a felperes birtokbaadást nem kérhetett, s addig nem kerülhetett sor a vagyonmegosztásra sem. A felperes ezért nem igényelhetette a hasznosításból származó bevétel elszámolását sem. Az alperes tehát alappal tekinthette a teljes bevételt sajátjának 2004-ig, ettől kezdve pedig - nem vitásan - a felperes működtette a vitatott területet. E körben a bíróságok a bizonyítási teher szabályának megfelelő alkalmazásával - Pp. 164. § (1) bekezdés - a bizonyítékok okszerű mérlegelésével - Pp. 206. § (1) bekezdés -, az aggálytalan és alapos igazságügyi szakértői véleményeket alapulvéve helytálló következtetésre jutottak.

Mindezen okfejtésre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság mellőzi a jogerős ítélet indokolásának a jogalap nélküli birtoklás Ptk. 193-195. §-aira alapított megállapításait.

A fent kifejtettekkel összhangban helytálló a másodfokú bíróságnak a Ptk. 361. §-ára hivatkozással előterjesztett alperesi viszontkereseti kérelmet elutasító - a bevételek és kiadások összevetésén alapuló, mérlegeléssel megállapított tényállást illetően felülvizsgálattal egyébként is csak kivételesen támadható - döntése is.

Alapos a felperesi felülvizsgálati kérelem a vagyonmérlegbe beállított ingatlanok 1997. április 15-ét követő, a felperes által történt értékesítése során elért többletbevétellel kapcsolatos elszámolás tekintetében. A Legfelsőbb Bíróság említett hatályon kívül helyező végzésének iránymutatása szerint ugyanis - a peres felek egyező nyilatkozatára is figyelemmel - az 1997. április 15-ei vagyonleltárban szereplő vagyoni kör és érték figyelembevételével kell a közös vagyont megosztani. A 27. sorszámú alapszakvélemény 4., 6. és 9. számú mellékletében felsorolt ingatlanokat a felperes már a szétválást követően értékesítette, a vagyonmérlegbe beállított értéknél magasabb vételáron. Az értékesítésük során realizált vételárral a felperes azért nem tartozik elszámolni, mert a természetben mindegyik ingatlan a területére esik és a vagyonmegosztáskor ezen ingatlanvagyon - a területi elv alkalmazásával - neki jutott.

Összegezve, az elszámolás a felek között az alábbiak szerint alakul:

	70.874.828 forint (felperes marasztalása az elsőfokú ítélet szerint)
•	472.500 forint (a ... hrsz-ú és a ... hrsz-ú ingatlanokra elszámolt 3.500.000 forint 13,5 %-a)
-	3.298.538 forint (... hrsz. vizesblokk)
-	4.480.000 forint (... hrsz. partvédmű)
-	500.000 forint (átutalt 1997. évi állami támogatás)
-	2.647.064 forint (2004-2005. évi állami normatíva)
=	59.476.726 forint
+	15.189.564 forint (belterületi föld ellenérték)
+	957.000 forint (felemelt viszontkereset csökkentve 157.279 forinttal)
=	75.623.290 forint, kerekítve 75.623.000 forint érték- kiegyenlítés jár az alperesnek.

A másodfokú ítélethez képest a felperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett (472.500 forint+16.856.930 forint+157.279 forint=) 17.486.709 forint erejéig. Ezt az összeget levonva a másodfokú bíróság által számított összegből (93.109.999 forint-17.486.709 forint=) 75.623.290 forintot, azaz kerekítve 75.623.000 forintot köteles a felperes megfizetni az alperesnek.

A Legfelsőbb Bíróság - a fentiekre tekintettel - a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte és ebben a keretben az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében részben megváltoztatta, a felperest az elsőfokú ítélet szerint terhelő marasztalási összeget felemelte.

Alaptalan a felperes felülvizsgálati kérelme a perköltségviselés tárgyában is. A másodfokú bíróság nem sértett eljárási szabályt, amikor a pernyertesség-pervesztesség arányának számottevő különbségére figyelemmel - a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján - megváltoztatta a perköltségre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezést. A megállapított ügyvédi munkadíj mértéke nem eltúlzott, az elvégzett munkával arányban áll, megfelel a jogerős ítéletben megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek. A felperes a felülvizsgálati kérelmében a perköltségviselés általános szabályától való eltérés lehetőségére alapot adó jogi érvet nem hozott fel.

A jogerős ítéletben írt marasztalási összeghez képest a pernyertesség-pervesztesség aránya a felülvizsgálati eljárás eredményeként mintegy 20 %-kal változott, a felperesre kedvezőbben.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a 312.574.320 forint kereseti és 123.203.593 forint viszontkereseti, valamint a 157.252.802 forint fellebbezési pertárgyértékre, továbbá a perben elvégzett ügyvédi munkára is tekintettel a felperes által az alperes részére fizetendő együttes első- másodfokú perköltség összegét ilyen arányban leszállítva, 8.000.000 forintban állapította meg. Az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme csak részben (a jogerős ítélet indokolása) vezetett eredményre, de az alperes a lényegesen nagyobb - 312.574.320 forint összegű - felülvizsgálati értékkel szemben túlnyomórészt sikerrel védekezett. A Legfelsőbb Bíróság ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperes részére a jogi képviselete ellátásával felmerült - az Áfa-t is magában foglaló - 1.200.000 forint összegű felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről a peres felek személyes illetékeljegyzési joga folytán nem kellett döntení, az az állam terhén marad [Itv. 5. § (1) bekezdés b) pontja; Kmr. 12. § (4) bekezdés, 13. § (1) bekezdés és 14. §].

Budapest, 2009. január 14.

Dr. Orosz Árpád sk. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró
Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Szabó Julia sk. bíró

K.Gyné

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő